
Mihaela Grčević
Adrijana Gašparić
Marijana Najjar
Ljiljana Vilus Japac
Etnografski muzej
Zagreb
mgrcevic@emz.hr

Primljeno: 2. studenoga 2017.

Prihvaćeno: 11. studenoga 2017.

Prikaz konzervatorsko-restauratorskih zahvata obavljenih u Restauratorsko-preparatorskoj radionici za tekstil u 2017. godini

U tekstu su prikazani konzervatorsko-restauratorski zahvati na nekolicini predmeta iz muzejskih čuvaonica koji su izvršeni tijekom 2017. godine.¹ Iza-brani zahvati predstavljeni su poster prezentacijama na 9. Susretima sekcije restauratora i preparatora Hrvatskog muzejskog društva, koji su u svibnju ove godine održani u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskoga primorja u Rijeci.

Okosnicu rada u Radionici prvenstveno čine poslovi preventivne konzervacije koji su tijekom ove godine izvršeni na predmetima iz Zbirke predmeta vezanih uz običaje i vjerovanja, Zbirke nakita, Zbirke platnenog posoblja, Zbirke narodnih nošnji gorske Hrvatske i jadranskog zaleđa, Zbirke narodnih nošnji primorske Hrvatske, Zbirke kultura svijeta i dr.²

Uz poslove zaštite muzejske građe Radionica sudjeluje i u tehničkoj realizaciji izložbi u Muzeju kao i prilikom gostovanja izložbi u drugim institucijama.

1 Tijekom 2017. godine izvršeni su konzervatorsko-restauratorski zahvati na 12 predmeta.

2 Tijekom 2017. godine preventivno je konzervirano 3388 predmeta.

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI ZAHVAT NA PREDMETU INV. OZNAKE VA 932

Zahvat izvršila

Ljiljana Vilus Japec, viša preparatorica

Podatci o predmetu

Zbirka:	Zbirka predmeta vezanih uz običaje i vjerovanja
Vrsta objekta:	Božićno drvce
Datacija:	1940. godina
Lokalitet:	Zagreb
Dimenzije:	33 cm x 18 cm
Materijal:	guščje perje, žica, plastika, gips, staklo, papir, pamučni konac, pamučna vata, lamele

Opis zatečenoga stanja

Drvce je izrađeno od drvenoga kolčića omotanoga tankim smeđim papirom koje imitira deblo na koje su pričvršćene grane. Pregledom grančica pod mikroskopom *Dino-line* utvrđeno je da se radi o perju. Daljnjim istraživanjem voditeljice Zbirke, više kustosice Danijele Križanec-Beganović, utvrđeno je da se za izradu koristilo guščje perje. Grane su izrađene od žice gusto omotane zeleno obojenim i razdvojenim guščjim perom podrezanih vrhova. Slobodni krajevi žice umetnuti su u utore između papira koji omata kolčić. Oblik drvca formiran je od dva niza po pet grana i dva niza po četiri grane te jedne grane koja čini vrh stabla. Prema vrhu stabla grane se skraćuju. Okićene su s trinaest ukrasa od plastike, gipsa i malim staklenim kuglicama koji vise na pamučnim končićima, pamučnom vatom i s nekoliko lamela. Deblo drvca usađeno je u teglicu od terakote obojene bojom staroga zlata. Drvce je zajedno s teglicom visine 33 cm, a promjera 18 cm.

Predmet je vjerojatno bio neadekvatno pohranjen jer je cijelom površinom prekriven nečistoćama. Dvije žice koje čine grane su slomljene, a na dvjema je odmotano perje. Većina grana je izgubila oblik. Nedostaje šesnaest ukrasa, ostali su samo pamučni končići omotani oko grana.

Konzervatorsko-restauratorski zahvat

Nakon fotografiranja cjelovitoga predmeta pristupilo se mehaničkom čišćenju. Ukrasi su odstranjeni s grana, fotografirani te očišćeni usisavanjem, a zatim prebrisani pamučnom vatom natopljenom destiliranom vodom. Odstranjeni su i pamučni končići koji su bili omotani oko grana. Nakon mehaničkoga čišćenja grana usisavanjem pristupilo se mokrom čišćenju. Jedna po jedna grana položena je na traku bugačice te premazana kistom umočenim u otopinu destilirane vode i 95 % etilnoga alkohola u omjeru 50 : 50, a zatim je položena na čistu traku bugačice i premazana kistom umočenim u otopinu destilirane vode i neutralnoga deterdženta *Restore Detergent* u omjeru 100 ml vode na dvije, tri kapi deterdženta. Potom je položena na čistu bugačicu i ispirana destiliranom vodom premazima kistom sve dok na bugačici ostaju tragovi nečistoće. Na kraju je sušena sušilom hladnim zrakom. Slomljene žice zamijenjene su novom bakrenom žicom na koju je ponovno namotano postojeće perje te su vraćene u odgovarajuće utore. Granama je vraćen prvobitni oblik, a zatim su na njih obješeni ukrasi.

Drvce je pohranjeno u beskiselinsku kartonsku kutiju odgovarajućih dimenzija i deponirano u čuvaonicu Zbirke.

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI ZAHVAT NA PREDMETU INV. OZNAKE ET 391

Zahvat izvršila

Marijana Najjar, viša preparatorica

Podatci o predmetu

Zbirka:	Zbirka predmeta vezanih uz običaje i vjerovanja
Vrsta objekta:	Tobolac za milodare
Datacija:	19. stoljeće
Lokalitet:	Karlovac
Dimenzije:	22 cm x 10 cm
Materijal:	svileni brokat, lim

Opis zatečenoga stanja

Tobolac za sakupljanje milodara iz crkve sv. Barbare u Karlovcu. Okvir drži limenu kutijicu koja s jedne strane ima otvor za ubacivanje novca, a s druge strane je pričvršćena vrećica izrađena od brokata. Kutijica se otvara kada se napuni.

Nedostaje drveni štap dužine 142 cm na kojemu je bio pričvršćen okvir. Brokat je u lošem stanju. Ispod brokata nalazi se podstava od lana, koja je također u lošem stanju. Na brokatu i podstavi vidljiva su oštećenja u obliku većih i manjih rupa nastala mehaničkim putem. Na tobolcu za milodare, kao i na podstavi, vidljive su mrlje nepoznata podrijetla.

Konzervatorsko-restauratorski zahvat

Nakon odvajanja, glavna tkanina i podstava mokro su očišćene u otopini neutralnoga deterdženta *Orvus paste* u destiliranoj vodi, nakon čega su glavna tkanina i podstava izravnane staklenim utezima.

Glavna tkanina je rastavljena na dijelove te je svaki dio podložen svilom obojenom u zelenkasto-sivu boju. Oštećenja su zatvorena svilenim filamentom restauratorskim bodom. Podstava je podložena domaćim lanenim platnom prirodne boje, a oštećenja su također zatvorena svilenim filamentom restauratorskim bodom.

Nakon restauratorskih zahvata svih dijelova glavne tkanine i podstave, vraćene su u prvobitno stanje. Okvir s limenom kutijicom premazan je *Renaissance wax* voskom u Restauratorsko-preparatorskoj radionici za drvo, keramiku i metal.

U tobolac za milodare umetnut je jastučić napravljen od poliesterskoga vatelina i Avos folije. Cijeli predmet zamotan je u Avos foliju i položen u beskiselinsku kutiju te pohranjen u čuvaonici Zbirke predmeta vezanih uz običaje i vjerovanja.

KONZERVATORSKI ZAHVAT NA FRAGMENTIMA TKANINE MURSA GR-309

Zahvat izvršila

Mihaela Grčević, restauratorica

Podatci o predmetu

Zbirka:	Zbirka arheološkoga odjela Muzeja Slavonije
Vrsta objekta:	Arheološki tekstil
Datacija:	3. stoljeće
Lokalitet:	Osijek
Dimenzije:	11,5 cm x 4,5 cm
Materijal:	laneno ili konopljino platno

Opis zatečenoga stanja

Fragmenti tkanine iz Groba 309 koji je lociran na uglu Frankopanske i Huttlerove ulice u Osijeku, na JI strani u iskopu za Silos, zatečeni su zalijepljeni na patinirani brončani novac. Odvojeni su u Hrvatskom restauratorskom zavodu te su pohranjeni između dva stakla. Na tkanini su vidljivi ostatci patine kao i tipična smeđa boja, karakteristična za arheološki tekstil.

Konzervatorski radovi

Pressure mounting je metoda kojom se, uglavnom manji arheološki predmeti ili drugi plošni predmeti, pripremaju za izlaganje ili pohranu. Materijali koji se koriste kod ove metode su *Hexlite* ploča, saćasta aluminijska ploča, koja se koristi kao podloga za izlaganje predmeta, lanena traka, *Dommete* tkanina i pamučna tkanina.

Kod pripremanja okvira za izlaganje ili pohranu metodom *pressure mounting* Hexlite ploča se oblijepi lanenom trakom, zatim se na poleđini označe dva okvira širine nekoliko centimetara. Označeni okvir debelo se premaže ljepljivom *Mowilith DM C2*. Ploča se presvlači tanjom pamučnom tkaninom *Dommete*. Tkanina se na poleđini ploče zalijepi glačalom unutar vanjskoga označenog okvira. Uglove je potrebno što urednije zalijepiti.

Konture predmeta iscrtaju se na *Melinex* foliji te im se doda 0,5 cm. Dobiveni oblik se prenosi na deblju pamučnu tkaninu *Dommete* te se izreže. Tkanina s urezanim oblikom postavlja se na podlogu i pričvrsti koncem. Visina tkanine treba odgovarati visini fragmenta.

Sloj koji se stavlja na vrh je završni, što znači da mora svojom finoćom i bojom odgovarati predmetu koji se izlaže. Koristi se pamučna tkanina koja se na poleđini zalijepi glačalom unutar drugoga ucrtanog okvira.

Taj završni sloj se pričvršćuje za podlogu iglom i koncem uz rub urezanoga oblika te se dobije jasno definiran oblik u koji se predmet polaže. Na poleđini se također pričvrsti isti završni sloj tkanine te se uz rub učvrsti križnim bodom.

KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKI ZAHVAT NA PREDMETU INV. OZNAKE ET 16720A

Zahvat izvršila

Adrijana Gašparić, vježbenica za restauratoricu tekstila

Podatci o predmetu

Zbirka:	Zbirka narodnih nošnji primorske Hrvatske
Vrsta objekta:	Rubac, za glavu
Naziv u dijalektu:	<i>Pokrivaca za glavu</i>
Datacija:	kraj 19. stoljeća
Lokalitet:	Pag
Dimenzije:	140 cm x 40 cm
Materijal:	pamučno platno, pamučni konac

Opis zatečenoga stanja

Rubac je izložen u stalnom postavu Etnografskog muzeja. Izrađen je od fine pamučne tkanine s uzorkom u tkanju.

Predmet je u lošem stanju te su vidljiva oštećenja u obliku većih i manjih rupa. Vidljive su prijašnje intervencije izvršene u Muzeju, kojima su oštećenja zatvarana apliciranjem flizelina na oštećene dijelove.

Konzervatorsko-restauratorski zahvat

Prije početka restauratorskoga zahvata predmet je fotografiran te je napravljena strukturna analiza tkanine i analiza vlakana.

Pokrivaca je mokro očišćena u otopini neutralnoga deterdženta *Orvus pasta* i destilirane vode. Postojeće intervencije mehanički su uklonjene prije početka konzervatorsko-restauratorskoga zahvata. Nakon mokroga čišćenja marama je relaksirana, čime predmet dobiva određenu količinu vlage kako bi se niti osno-ve i potke naravnale, te se predmet pripremio za nastavak zahvata. Prilikom relaksiranja predmet se polaže na čistu ravnu površinu, pokriva se *Simpatex* folijom i mokrom bugaćicom te se zatvara *Melinex* folijom. Preko perforacija na *Simpatexu* predmet dobiva malu količinu vlage te je pogodan za ravnanje. Nakon ravnanja niti predmet se suši opterećen staklenim utezima.

Predmet je cijelom površinom podložen *crepeline* svilom te su oštećenja zatvarana svilenim filamentom restauratorskim bodom. Nakon zahvata predmet je pohranjen u čuvaonici Zbirke narodnih nošnji primorske Hrvatske.